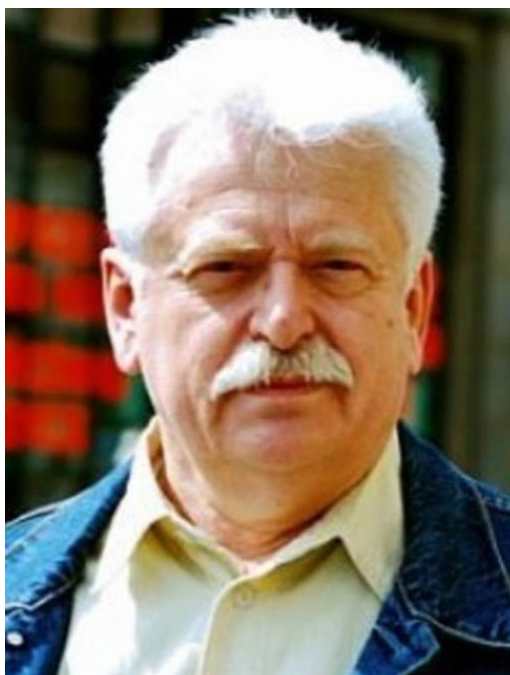

Referat Nr.6 wygłoszony 17.09.2020r. na II Zjeździe Formacji Niepodległościowej

Romuald Szeremietiew

Polska w NATO – wszyscy mówili niemożliwe!

Polska Partia Niepodległościowa powstał w styczniu 1985 r. Jednak przygotowania do tego trwały dużo wcześniej, także, gdy przyszli założyciele PPN byli jeszcze w Konfederacji Polski Niepodległej. Koncepcja i sam pomysł rodziły się w rozmowach jakie toczyli osadzeni w więzieniu w Barczewie Tadeusz Stański i Romuald Szeremietiew. Uczestnikiem tych rozmów był też współwięzień Patrycjusz Kosmowski, przewodniczący Regionu Podbeskidzie NSZZ „Solidarność”.¹

Dla uczestników tych rozmów stało się oczywiste, że przewodniczący KPN Leszek Moczulski (osadzony wraz z nimi w Barczewie) błędnie odczytuje przyszłość i formuła działania jaką narzuca Konfederacji, tak jak to stało się wcześniej w 1980 r. (idziemy przez więzienie do niepodległości), nie da sukcesu.

Początkowo dyskutujący w Barczewie uważali, że zdołają przekonać Moczulskiego i skorygują działalność Konfederacji jednak po wyjściu z więzienia w połowie 1984 r. (amnestia) zorientowali się, że młodszy działacze KPN, którzy przyszli do Konfederacji w czasie, gdy przywódcy Konfederacji byli w więzieniu (Krzysztof Król, Adam Słomka i inni) widzą w Moczulskim lidera (wodza), który ma bezwzględnie rację. W tym stanie rzeczy członkowie kierownictwa KPN nastawieni krytycznie do Moczulskiego zdecydowali, że odejdą i stworzą odrębną od KPN Polską Partię Niepodległościową.

W rocznicę wybuchu Powstania Styczniowego 22 stycznia 1985 r. ogłoszono powstanie PPN. Program partii został przedstawiony w kilku dokumentach, z natury rzeczy dość lakonicznych i ogólnych. Obok tego zdecydowano jednak, że zostanie przedstawione szersze opracowanie programowe zawierające wyjaśnienie, czym jest PPN, jak jest koncepcja działania – droga do niepodległości i wizja przyszłej niepodległej Rzeczypospolitej.

¹ Z racji na zaangażowanie Kosmowskiego Stański później nazywał go „pierwszym członkiem PPN”, który do niej wstąpił zanim jeszcze ogłoszono o powstaniu partii.

Dokument taki pt. „Powstań Polsko! Zarys myśli programowej nowej prawicy polskiej” przygotował i opracował prezes PPN R. Szeremietiew posługujący się pseudonimem „Witold Skidel”. Tekst został zatwierdzony jako oficjalny dokument programowy przez Radę Naczelną PPN.²

Wskażmy na jeden z ważnych wyróżników programu PPN. Omawiając program PPN pisze historyk: „*Sporo miejsca poświęcono także polityce zagranicznej. PPN jako jedna z pierwszych partii politycznych, domagała się wejścia Polski do Paktu Północnoatlantyckiego i Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. W stosunkach międzynarodowych szukano oparcia w USA, gwaranta bezpieczeństwa państw postkomunistycznych. Wychodzono bowiem z założenia, iż geopolityczne położenie Polski powoduje, że nie może ona przyjąć pozycji państwa neutralnego (jak choćby Finlandia). W strukturach euroatlantyckich, przy jednoczesnym sojuszu z USA widziano szansę na wzrost pozycji międzynarodowej Polski i szansę na promowanie własnych propozycji urzędzenia po zimnowojennego ładu. W kwestii niemieckiej domagano się rychłego zjednoczenia Niemiec, w których widziano obok Francji głównego partnera Polski. Solidaryzowano się także z aspiracjami wolnościowymi Litwy, Ukrainy i Białorusi oraz państw kaukaskich.*”³ Zgadzać się z powyższą opinią należy tylko skorygować, że PPN postulująca członkostwo Polski w NATO nie była „jedną z pierwszych”, ale była pierwszą, i wtedy jedyną stawiającą taki postulat wśród działających ugrupowań niezależnych i opozycyjnych.⁴

W tekście „Powstań Polsko!” zarysowano warunki jakie powinny być spełnione, aby członkostwo Polski w NATO – zasadnicze dla jej bezpieczeństwa, jak podkreślano - mogło zaistnieć.

Analiza geopolityczna

W części dotyczącej polityki zagranicznej przedstawiono geopolityczne uwarunkowania i ograniczenia Polski. Zauważono, że dawny dylemat położenia Polski między Niemcami a Rosją po zakończeniu II wojny światowej uległ istotnej zmianie.⁵ Utworzenie na okupowanych przez Rosję ziemiach Niemiec państwa satelickiego ZSRR, rządzonej przez komunistów Niemieckiej Republiki Demokratycznej i obecność na jej terytorium dużych sił rosyjskich (Zachodnia Grupa Wojsk Armii Radzieckiej⁶) sprawiło, że Polska leżąca na ziemiach między Odrą a Bugiem znalazła się w położeniu: „między Rosją a Rosją”. Dostrzegano, że zmienił się też sąsiad Polski na Zachodzie bowiem poza NRD pojawiło się demokratyczne państwo niemieckie

2 Program „Powstań Polsko! „powstawał w kilku etapach. Zasadnicza część w 1983 r., w więzieniu w Barczewie, tekst udało się przemyścić poza mury więzienne korzystając z pomocy mojej żony Izabeli i obrońcy śp. Jerzego Woźniaka. Kolejne fragmenty i uścielenia pisałem po wyjściu z więzienia w 1984 r., kończąc w 1985 r. Pierwsze wydanie w formie broszury opublikowała oficyna PPN działająca w drugim obiegu Wydawnictwo im. Jerzego Łojka, na początku 1986 r. Następnie było kilka wydań. W niniejszym artykule posługuję się wydaniem z 1989 r. ogłoszonym przez ośrodek PPN (Marek Stefan Szmidt) działający w Wiedniu.

3 Sikorski T., „Polityczni maksymaliści”. Strategia niepodległościowa Polskiej Partii Niepodległościowej w latach 1985–1989”. Wrocławskie Studia Politolologiczne 11, 2010, s. 84. Patrz też „Powstań Polsko! ...”, s. 50–69, 77–78.

4. Rysowano też bliską, kilkuletnią drogę osiągnięcia niepodległości, odrzucając ugodę z komunistami, co było oceniane przez część polityków (np. Jan Nowak-Jeziorański, w 1986 r.) jako pozbawione realizmu, z czym na łamach paryskiej "Kultury" polemizował R. Szeremietiew. Także: Szarek J., „Spory wokół ugody z komunistami w końcu lat 80-tych XX wieku”, [w:] Temat polemiki: „Polska. Najważniejsze polskie spory ideowo-polityczne”, red. J. Kloczkowski, Ośrodek Myśli Politycznej, Kraków 2012, s.351-365.

5 Patrz: rozdział „Między Niemcami a... Rosją” w: „Powstań Polsko”, op. cit. ss. 61-67.

6 W latach 80. ugrupowanie Zachodniej Grupy Wojsk składało się z: dowództwa i sztabu Grupy, 6 dowództw armii, 8 dywizji pancernych, 8 dywizji zmechanizowanych, 5 dywizji lotniczych, 6 brygad desantowo-szturmowych, 7 brygad rakiet operacyjno-taktycznych, 5 brygad rakiet operacyjnych SS-21, 9 brygad artylerii, 2 brygad r/technicznych, 2 brygad łączności, 1 brygady pancernej, 3 pułków lotnictwa rozpoznawczego, 11 pułków śmigłowców bojowych, 7 brygad zaopatrzenia. W styczniu 1991 r. rozpoczęto proces całkowitego wycofania Zachodniej Grupy Wojsk z terytorium Niemiec

Republika Federalna Niemiec, sojusznik USA i członek NATO. W tym stanie rzeczy sąsiedztwo z takim państwem niemieckim, po zjednoczeniu Niemiec i likwidacji NRD, było dla Polski bardzo pożądane.

Stwierdzano, że w interesie Polskie leży zjednoczenie Niemiec i przewidywano, że ono wkrótce nastąpi, a to oznacza, że Związek Sowiecki wycofa się z naszej zachodniej granicy. Polska zyska wówczas szansę zjednoczenia się z wolną i demokratyczną Europą Zachodnią granicząc z RFN.

W innym miejscu tekstu programowego „Powstań Polsko!” rozważano wiarygodność interwencji zbrojnej ZSRR w sytuacji, gdyby Polska rzeczywiście próbowała odzyskać wolność. Wyciągano wniosek, że wprowadzenie stanu wojennego 1981 r. przez reżim PRL dowodzi, iż Moskwa nie ma zdolności interwencyjnych. Natomiast stan wojenny tylko dlatego udało się władzom PRL przeprowadzić, że powiodła się propaganda strasząc interwencją sowiecką (stan wojenny miał być mniejszym złem) i reżim PRL był pewien, iż „Solidarność” nie stawi żadnego oporu, czyli akcja pacyfikowania społeczeństwa nie spowoduje większego ryzyka.

W tekście stwierdzano, że taką akcją można było jednak przeprowadzić tylko raz bowiem teraz nikt nie uwierzy, że Gorbaczow ze swoją „pierestrojką” będzie w stanie interweniować zbrojnie w Polsce, a PZPR zdoła uruchomić swoje zdemoralizowane służby. Dlatego, jeśli dojdzie do wybuchu kolejnej fali społecznego gniewu, to reżim będzie musiał skapitulować.

Jeśli więc na czele nowego buntu staną siły niepodległościowe i tak jak PPN nie będą zabiegać o negocjacje z komunistami, tylko im odbiorą władzę to wówczas Polska odzyska wolność, stanie się niepodległą.⁷ Wtedy należy jak najszybciej starać się o członkostwo w NATO, co z racji na prezydenta Reagana i jego stosunek do ZSRR („imperium zła”) powinno się powieść. Stwierdzano, że Polacy muszą wykorzystać moment słabości jaki wyraźnie występuje w przypadku Rosji Gorbaczowa i odzyskując wolność powinni szybko stworzyć gwarancje bezpieczeństwa państwa uzyskując członkostwo w NATO. Wskazywano, że Polska nie może sobie pozwolić na neutralność, bowiem słabość Rosji minie, jak to było w przeszłości i Polska znajdzie się ponownie w stanie śmiertelnego zagrożenia od wschodu. Odrzucano jako możliwy wariant istnienia państwa tzw. finlandyzację, czyli stan ograniczonej suwerenności.

Wskazywano, że PPN wybiera następujące rozwiązanie: *„Polacy przygotowują zryw wolnościowy wykorzystując następną eksplozję społecznego gniewu, odbiorą władzę komunistom i włączą swój kraj do wolnego świata. To rozwiązanie rysuje stosunkowo bliską perspektywę zwycięstwa – chociaż nie jest to wizja zachęcająca dla strachliwych i ostrożnych.”*⁸

W stronę NATO

Po „częściowo wolnych” wyborach 4 czerwca 1989 r. powstał rząd premiera Tadeusza Mazowieckiego, w którym ministrem obrony narodowej został komunistyczny generał Florian Siwicki, a jego zastępcami opozycjoniści Janusz Onyszkiewicz i Bronisław Komorowski. Kwestii członkostwa Polski w NATO nikt nie zamierzał podnosić, zwłaszcza że prezydentem PRL/RP został Wojciech Jaruzelski. Na łamach „Gazety Wyborczej” uchodzącej za gazetę „Solidarności” pojawiały się artykuły dowodzące, że wojska rosyjskie

7 Władze PPN wydały instrukcję w jaki sposób należy wykorzystać bunt społeczny, aby odebrać komunistom władzę. SB tekst tej instrukcji dostarczyło 5.04.1989 wybranym członkom KC PZPR (otrzymali poza Jaruzelskim m.in. Leszek Miller, Aleksander Kwaśniewski, Józef Oleksy, Jerzy Urban – łącznie 54 osoby). Tekst Instrukcji patrz: Szeremietiew. R. „Polska nie zginęła...my żyjemy.” Warszawa 20124, ss.133-136.

8 „Powstań Polsko”, op. cit. s. 67.

(Północna Grupa Wojsk⁹) powinny pozostać w Polsce bowiem ich obecność na ziemiach zachodnich RP jest zabezpieczeniem przed roszczeniami Niemiec, które będą chciały te tereny Polsce odebrać.

Wiceminister Onyszkiewicz wyrażał obawy, że ewentualne wejście Polski do NATO spowodowałoby nowy podział kontynentu europejskiego i mówił: „*Polska nigdy nie złożyła oficjalnego wniosku o przyjęcie do Paktu Północno-Atlantyckiego. [...] Nam najbardziej zależy na tym, by państwa zrzeszone w NATO uznały, że nasze bezpieczeństwo leży w ich interesie, a co za tym idzie, jest tak samo ważne jak w przyszłości np. bezpieczeństwo Szwecji.*”¹⁰

Wtórował mu następca Siwickiego na stanowisku ministra ON i kolejny przełożony Onyszkiewicza adm. Piotr Kołodziejczyk: „*Bezpieczeństwo trzeba budować na redukcji potencjałów militarnych, a nie na rozbudowie i mnożeniu bloków wojskowych.*”¹¹

W prasie pojawiały się doniesienia, że politycy z krajów natowskich nie chcą rozszerzenia NATO o kraje „wschodnioeuropejskie” bowiem zagrażałoby to „*usprawiedliwionym sowieckim interesom bezpieczeństwa*”.¹²

Jesienią 1991 r. odbyły się w Polsce pierwsze po II wojnie światowej w pełni wolne wybory parlamentarne. Następnie Sejm powołał Jana Olszewskiego na premiera 6 grudnia 1991. W exposé premiera pojawiła się deklaracja o konieczności wstąpienia Polski do NATO, co stanowiło istotną zmianę akcentów w polskich oświadczeniach, które dotąd były ostrożne w kwestii wiązania przyszłości Polski z NATO.

Olszewski dokonał zmiany na stanowisku ministra ON, dr Jan Parys został pierwszym cywilnym ministrem obrony. Kandydaturę Parysa zaaprobował prezydent Wałęsa, który nie wiedział, że Parys jest członkiem władz PPN. Parys zgłosił premierowi (12.02.1992 r.) kandydaturę R. Szeremietiewa na wiceministra ON. Kierownictwo resortu obrony znalazło się w rękach działaczy PPN.

W marcu 1992 r. sekretarz generalny NATO Manfred Wörner oświadczył podczas wizyty w Polsce, że „*drzwi do NATO są otwarte*”. Kierownictwo MON podjęło współpracę z instytucjami natowskimi, zwłaszcza z Europejskim Dowództwem Armii Amerykańskiej.

W następstwie konfliktu min. Parysa z prezydentem Wałęsą premier Olszewski urlopował ministra i 8.04.1992r. kierowanie resortem powierzył Szeremietiewowi. Nastąpiła seria spotkań kierownika MON z dyplomatami i wojskowymi państw natowskich, w tym z dowódcą Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie gen. Johnem Galvinem – omawiano możliwości praktycznego współdziałania WP z siłami NATO. Miała też miejsce w Pradze konferencja ministrów obrony grupy wyszehradzkiej (09.05.1992) z udziałem Szeremietiewa, w której uczestniczył minister obrony Francji.

Po obaleniu rządu Jana Olszewskiego 4/5.06.1992 r. desygnowany na premiera Waldemar Pawlak odwołał Szeremietiewa z MON powołując na jego miejsce Onyszkiewicza.

Realizacja postulatu

W 1996 r. wraz z utworzeniem Akcji Wyborczej Solidarność pojawiła się kolejna szansa realizacji postulatu PPN wstąpienia do NATO. Szeremietiew zorganizował Zespół Zadaniowy AWS ds. Polityki Obronnej, który przygotował program AWS w zakresie obronności. Zapisano: „*Głównym czynnikiem wyznaczającym*

9. W skład PGW wchodziły: dwie dywizje zmechanizowane, dwie brygady rakiet, armia lotnicza (dywizja lotnictwa myśliwskiego, dwie dywizje lotnictwa bombowego), ok 60 tys. żołnierzy. Uzbrojenie: wyrzutni operacyjno-taktycznych – 20, czołgów – 673, transporterów opancerzonych – 1028, dział i moździerzy – 484, środków plot – 203, samolotów – 225, nosiciele broni jądrowej – 81, śmigłowców – 144.

10 „Gazeta Wyborcza” 6.11.1991.

11 „Wprost” 12.01.1992.

12 „Nowy Świat”, 29.07.1992.

skuteczność obronną Polski będzie członkostwo w NATO. Z dumą podkreślamy, że środowiska i ludzie tworzący dziś AWS byli tymi, którzy jako pierwsi formułowali potrzebę włączenia Polski do NATO. Robili wszystko, aby członkostwo to uzyskać. Ten postulat jest istotnym fragmentem programu wyborczego AWS i zostanie zrealizowany przez rząd AWS. Zadaniem zasadniczym będzie sprawne włączenie Polski i jej struktur wojskowych do Sojuszu oraz sprostanie czekającym nas wyzwaniom.” Jednocześnie podkreślano, że: *„Członkostwo w NATO nie zwalnia Polski z obowiązku zmodernizowania armii, usprawnienia systemów dowodzenia i kierowania, unowocześnienia przemysłu obronnego. Te zdania są zapisane w programie wyborczym AWS opracowanym przez Zespół Bezpieczeństwa Narodowego AWS. Umożliwia on stworzenie skutecznego systemu obronnego.”*¹³

W ostatecznej wersji program został przedstawiony władzom AWS 17.09.1997 i zaaprobowany oraz włączony do programu wyborczego AWS, jego fragmenty znalazły się w umowie koalicyjnej AWS-UW tworzącej rząd premiera Jerzego Buska. R. Szeremietiew został sekretarzem stanu w MON odpowiedzialnym za techniczną modernizację sił zbrojnych.

Szeremietiew odpowiadał w MON za przygotowanie sił zbrojnych do członkostwa, m.in. w zakresie włączenia polskiego obszaru powietrznego do strefy natowskiej, usprawnienie polskich samolotów wojskowych tak, aby były rozpoznawane przez samoloty państwa NATO (system swój/obcy). Pion podległy sekretarzowi stanu konsultował i opracowywał cele natowskie, które miały być zrealizowane w siłach zbrojnych RP. Wszystkie prace zakończyły się pomyślnie.

Szczyt NATO w Madrycie w lipcu 1997 r. zdecydował o zaproszeniu Polski, Czech i Węgier do rozmów w sprawie członkostwa w Sojuszu. W styczniu 1999 r. sekretarz generalny NATO Javier Solana wystosował oficjalne zaproszenie do członkostwa w Sojuszu. Polska 12.03.1999 r., stała się formalnie członkiem Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Epilog

Tekst programowy PPN „Powstań Polsko!” był prezentowany różnym osobom spośród działaczy opozycyjnych i związkowych. Szczególnie postulat członkostwa Polski w NATO był odrzucany jako wysoce nierealistyczny. Twierdzono, że to dowód naszego oszołomstwa, nie liczenia się z realiami, a nawet, niebezpiecznej tromtadracji bowiem może zdenerwować Rosję, która siła ukróci takie niewczesne pomysły. Myślałem o tym, gdy stałem w gronie delegacji rządowej przed kwaterą główną NATO, kiedy polscy żołnierze wciągali polską flagę narodową na maszt.

Romuald Szeremietiew

13 <http://szeremietiew.pl/zespol-zadaniowy-aws-ds-polityki-obronnej/>